

Els 'tamons' de Josep Pla

Josep Pla afirmava que escriure consisteix principalment a trobar els adjectius adients. I, sens dubte, l'escriptor de Palafrugell és el gran mestre de l'adjectivació, com s'ha repetit una i altra vegada. Quan no trobava l'adjectiu, enrotllava una cigarreta i enraonava, amb l'engronsador fru-fru del paper cruixint-li als dits. Poca gent ha aconseguit descriure els camps i les marines com ell: aquell ús de les paraules on els mots sovint es transformen en inesperats neologismes, sense tergiversar-los, tan sols acomodant-los a les diferents i fèrtils circumstàncies de la seua imaginació. I, tanmateix, malgrat aquelles descripcions irrepetibles dels paisatges empordanesos, Josep Pla mai no fou amic de la naturalesa, i menys encara del que ell denominava "la botànica estèril". Tot i això, en les seues planes, la natura empordanesa és ben present, així com aquella botànica, amb inigualables descripcions de les alzines ("aquest arbre tan noble, fa una ombra remorosa, flonja, clara, arriçada", *Quadern*), amb atacs furibunds als pins ("aquests pins tan espantosament tristos i mortuoris que avancen en aquest país sense parar", *Per passar l'estona*), amb escepticismes envers les suredes ("És un arbre desordenat, les branques es converteixen en colzes, té molta angulositat. Però jo no faria cap crítica, perquè produeix suro", *Darrers escrits*).

La visió de la naturalesa de Pla és, si es vol –tot i que s'ha dubtat ja molt d'això–, la del pagès, o fins i tot, la dels pastors, especialment quan escriu: "la naturalesa, com a pretext de badoqueria, no els interessa" (*Els pagesos*). Pla badaria potser al davant de les titil·lacions platejades de les fulles de l'olivera ("un dels arbres més prodigiosos d'una qualsevol botànica"), però al davant d'un paratge agrest i salvatge els adjectius li manquen o li fluixegen. En *Notes disperses* descriu

un bocí d'aquella botànica: "Entre la vinya i la pineda hi havia, pel juny, una mata de ginesta, un fonoll esvelt, l'olor del ginebró, una argelaga malva florida,...". Una argelaga malva florida?! És ben sabut que la flor d'aquesta papilionàcia és groga... Ben possiblement Josep Pla es referia al bruc, que fa les flors d'un rosat somort i esblaimat.

Sens dubte, la meua puntualització la trobareu pròpia d'un llepafils esgarriacries. Ho convinc, descobrir petites errades als grans mestres és una forma ben agradable de passar l'estona... I, tanmateix, de vegades llegint Pla el llavi em somriu. Per exemple, quan en l'inoblidable relat de Pa i Raïm descriu el paisatge cadaquesenc, aquella "geologia convulsionada, amb els cloquers de pedruscall amuntecat, amb mates d'espines, d'ortigues, d'argelagues, de tamons...". De tamons? Ni l'Alcover

Moll ni el Coromines recullen un terme semblant. Ni tampoc Francesc Masclans al seu llibre sobre *Els noms de les plantes als Països Catalans*. Volia dir timons? Però, al capdavant, què dimonis pinta una ortiga vora un timonet? És clar que unes ratlles més avall descriu uns joncs amb un resultat conceptual semblant: "En l'aiguabarreig –hi creixen els joncs, les ictínies oscil·lants–, les herbes aquàtiques afloren a la superfície de l'aigua letàrgica, somniosa, vaga." Les ictínies oscil·lants? Voldria dir actínies? I què tenen a veure aquests invertebrats amb el sensible i pascalià jonc?... Són coses de la prosa de l'homenot Josep Pla. Tot amb tot, insignificances. En fi, un pretext, com un altre, de badoqueria, al davant del fabulós espectacle de la seua obra escrita.